

Döme Szabolcs

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
domeszabolcs@indamail.hu

A PILLANAT KÜSZÖBÉN

At the Threshold of the Moment

Na pragu trenutka

Mikola Gyöngyi: *A pillanat küszöbén*. zEtna, Zenta, 2013

A kötet címe – és az előszót bevezető idézet – Friedrich Nietzsche *A történelem hasznáról és káráról* című művéből származik. Túllépni a múlt eseményein, és szemügyre venni a jelenlegi vajdasági irodalmi közállapotokat – talán így foglalható össze a tanulmánykötetből kiolvasható szándék.

Mikola Gyöngyi nem *A pillanat küszöbén*-ben foglalkozik először a vajdasági magyar irodalom jelenségeivel. Közreműködésével készült a Szajbély Mihály által szerkesztett *Rózsaszín flastrom* című interjúkötet a nyolcvanas évek második felében, mely jugoszláviai magyar írókkal folytatott beszélgetéseket tartalmaz. Mint azt a tanulmánykötet előszavából megtudjuk, a témához kutatóként 2010-ben tért vissza, a Tolnai Ottó 70. születésnapjához kapcsolódó rendezvények (és irodalmi beszélgetések) és a Theater Fesztivál hatására.

A tanulmánykötet négy fő részre tagolódik. Az első az *Ősök, maszkok, alteregók* cím alá gyűjti a tanulmányokat, melyek közül az első és a második Tolnai Ottó *A kisinyovi rózsza* című poémáját elemzi. A szerző magyar–orosz szakos tanár, így könnyedén von párhuzamokat orosz írók műveivel. *A semmi enciklopédiája – alteregók Kosztolányi, Esterházy, Tolnai és Nabokov műveiben* a következő tanulmány.

Több művészeti ágat és tudományterületet is érintenek ezek a tanulmányok, noha a fő hangsúly természetesen az irodalmi alkotásokon van. A színház- és a filmművészet tűnik fel az *Emlékszel még? – Ex-yu társulatok és a*

Metanoia a Thealteren, illetve a „*Mint tébolyult pupilla néma*” – *Vajdasági irodalmi adaptációk a Buharov testvérek filmjein* című tanulmányokban. Utóbbi második részében arról a filmről van szó, mely Domonkos István *Kormányeltörésben* című műve alapján készült. Egy-egy elemzés foglalkozik Jódal Kálmán *Agressiva* és Kollár Árpád *Nem Szarajevóban* című könyvével. Már az eddigi-ekből is kitűnik, hogy Mikola Gyöngyi könyve mondhatni naprakész, a legújabb alkotásokra, a legaktuálisabb folyamatokra összpontosít.

A *Semmit mondó történetek – Beszédes István kisprózáiról* a József Attila-díjas zentai költő és irodalomszervező *Napkitörés* című kisprózakötetével foglalkozik. De nem kizárólag egyéni alkotókkal találkozhatunk. A szabaddai *Symposion* folyóirat képviséget megújító törekvéseiről is ír, melyeket a szerző az egész magyar nyelvterületen megjelenő folyóiratok között is kiemelkedő jelentőségűnek vél.

Érdekes párhuzammal találkozhat az olvasó *A feltalált nő* című tanulmányban, mely Ladik Katalin *Tesla-project* nevet viselő úgynevezett audiovizuális oratóriumával és általában a sokoldalú művésznő hosszú pályafutásának jelentős alkotásaival foglalkozik. „Ahogy Tesla a tér minden részében érzékelt a láthatatlan elektromos energia jelenlétét, Ladik valami hasonló intenzitással érzékeli és jeleníti meg az erotikus energia áramlását” – olvashatjuk a tanulmány vége felé. Az olvasók, akik nyilván egyaránt ismerik a szerb meg az Amerikai Egyesült Államokban világhírűvé vált zseniális fizikus és mérnök-feltaláló Nikola Tesla különböző kutatási területeit és a vajdasági származású Ladik Katalin performance-ait és alkotásait, majd eldöntik, mennyire jogos ez az összehasonlítás.

Fenyvesi Ottó *Halott vajdaságiakat olvasva* című kötetéről és Csubrilo Zoltán dokumentumfilmjéről is találhatunk egy-egy tanulmányt Mikola Gyöngyi *A pillanat küszöbén* című, a zentai zEtna Kiadónál 2013-ban megjelent tanulmánykötetében.